

ET BESØG PÅ EN GRØNLANDSK BOPLADS

Af Erik Hjortenbergs Knudsen

Nordvest for byen Angmagssalik på Østgrønland skærer en dyb fjord sig ind i landet, det er den såkaldte Angmagssalikfjord. På dennes vestlige side ligger en lille og meget fattig boplads Qennertuarssivit (udtales Krånerduarsivit). Den ligger på en lille, lav, men stærkt kuperet ø ved foden af nogle meget høje, stejle og forrevne bjergkæder. Bopladsen har 25 indbyggere fordelt på 5 huse; men hvad folkene her kalder huse, er kun små hytter muret op af sten og græstørv og indvendig helt eller delvis beklædt med træ. De indvendige mål ligger gennemgående på $3 \times 3 \times 1,8$ m.

I besejlingssæsonen, d.v.s. juli - oktober, kan indbyggerne få forbindelse med byen ad søvejen; i slædesæsonen, d.v.s. januar - maj, er der et 35 km langt slædespor ind til byen, det angiver den eneste vej, man kan komme over den lange Kingigtitkæde udenom gletscherspalter og afgrunde. Vejen fører over det 500 m høje pas Qingmertatik.

Engang i februar fik jeg lyst til at besøge mine venner på bopladsen og leve med i deres hverdagsliv. Desuden ville jeg se, om det er muligt at have en tålelig tilværelse under disse forhold. Sagen er nemlig den, at Qennertuarssivit er et dårligt fangstområde, faktisk lige på grænsen til at være ubeboeligt. Jeg følges med telegrafist Erup og hans søn Jørgen, vore hundespand har vi slået sammen, da føret er tungt, så det er en fordel med dobbelt trækraft og kun en slæde.

Ved aftenstid kører vi ind på bopladsen, fra hver jordhytte strømmer beboerne ud, og alle beder de os indtrængende, om vi ikke vil være så venlige at sove i deres hus. Da vi er tre mand høj, foretrækker vi at bo hos Nora og Paulus, hvis hus er det største. De stråler af oprigtig gæsteglæde, medens de andre ser ud til at være skuffede over, at valget ikke falder på dem, de lyser dog kendeligt op, da vi lover at komme rundt og besøge de øvrige.

Nu er det sjældent, at danskere kommer på besøg, så vor ankomst skal fejres med fest på gammel-grønlandsk manér, d.v. s. med trommedans, vi er nemlig her i en af de få afkroge på Grønland, hvor denne folkeforlystelse ikke er gået af mode endnu. Trommedans er en art improviseret skuespil, det er den almindelige

mand eller kvinde, der træder ind i kredsen og optræder; på bopladsen her er de alle udøvere af den gamle kunst. Desværre kan jeg ikke forstå ordene i deres improviserede sange, men den dansendes mimik og kropsbevægelser er så komiske, at man spontant ler med. Ofte er det en sladderhistorie fra byen, der bliver foreviget på så letforståelig en måde, at man umiddelbart fatter meningen. Alle morer sig kosteligt, og vi bliver klar over, at humør mangler disse mennesker ikke, de er endog i stand til at more os fremmede mindst ligeså godt som nogen teater- eller biografforestilling.

Efter den morsomme aften lægger vi os til at sove i Noras hus. I samme rum sover Nora og hendes mand Paulus, deres søn Paul, deres to døtre og to svigersønner samt børnebørnene, men briksen er så stor, at det er muligt at huse 3 til, uden at nogen må sove på gulvet, selv sover jeg trygt hele natten på sidebriksen.

Næste morgen er det igen strålende vejr, det er skyfrit, og ikke en vind rører sig, Paulus og flere andre fangere tager ud og ser til deres sælnet, medens andre tager ud for at fiske på isen. Vi danskere tager med ud på isen og prøver lykken ved fiskesnøren. 300 meter snøre skal man bruge, idet fisken går helt nede ved bunden. Den eneste fiskemetode, der anvendes, er pilkning, og det er på disse dybder et vanskeligt arbejde, som tillige kræver stor tålmodighed. Da det er umuligt i hånden at mærke fiskenes ryk gennem den lange line, stikker man en tynd bøjelig pind ind i sneen, og hænger jævnlig snøren op herpå; er der bid, vil dette da registreres ved små op- og nedadgående bevægelser af pinden.

Solen står lavt på himlen og giver ingen varme, det er 15 graders kulde, så det er ikke spændende at stå stille ved samme fiskehul hele tiden; men det rører ikke grønlænderne, de morer sig faktisk ved at stå og passe fiskelinerne. To kvinder, Nora og Gudrun, der begge er over 40, er med ude for at fiske, idet mændenes garnfangst på sæler ikke bringer tilstrækkeligt mad til huse. Nora får intet i løbet af dagen, Gudrun får en enkelt lille hellefisk, men hun er i det bedste humør af verden, af og til hyler hun af glæde og haler som besat snøren opad, men giver snart slip igen og siger paringilak (der er intet) og morer sig mindst ligeså meget over det, som hvis der virkelig var bid.

Et sted står nogle grønlændere og røgter hajliner, der kan til tider gå dage mellem hver gang der er bid, men da hajerne er store, får de dog tilstrækkeligt hajkød til hundefoder, og leveren nedsaltes i tønder, som står ved et lille skur, det såkaldte depot. Denne lille butik er kun åben enkelte dage om året, nemlig når en kivfak fra byen kommer der ud.

Jeg spørger en grønlænder Qingangaq, hvorfor alle hundene er så svage og forpjuskede, skønt der er nok af hajkød de kan få at spise. Han svarer, at de ikke kan tåle at få hajkød hver dag, medmindre de også får et tilskud af spæk, men der har i

Føret er tungt gennem dyb sne.

Foto: Hjortenberg Knudsen

vinter været en ualmindelig dårlig sælfangst, så al spækket har de måttet bruge til menneskeføde. Jeg leder tanken hen på efterårets store torskeforekomster, og her indrømmer han, at der burde være sat mere ind, tørret torsk giver en glimrende afveksling i hundefoderet.

Grønlænderen Emanuel sidder på sin slæde og trækker adskillige rødfisk op nede fra dybet, han har kun et ben, men kan alligevel forsørge sin familie på denne øde boplads og under de hårde vilkår, og han har sit humør i behold; fra den dag ulykken skete, har han været fast besluttet på ikke at lade sig slå ud, og det er lykkedes, han kører hundeslæde og ror kajak ligeså godt som de bedste, og opover land skal man være godt til bens for at kunne følge ham med hans ene ben og to krykker. Hans arme har han trænet op til at blive så kraftige, at de kan opveje hans manglende ben. På vejen hjem til bopladsen, følger jeg efter ham, og da vi kommer til en ca. 10 meter høj, praktisk taget lodret snefane, vi skal forcere for at komme op på land, løber jeg frem for at hjælpe ham. Det misbilliger han imidlertid stærkt, og jeg nøjes derfor med at være beundrende tilskuer til foretagendet. Først driver han hundene opad bakken, de når halvvejs op, så klatrer han opad de stramme skagler, og efter at været kommet op til hundene begynder han i forening med disse at trække slæden opad. Idet hundene når bakkekammen, klatrer han igen opad skaglerne, og oppe på toppen trækker han slæden til sig og er straks efter på vej indover øen. Når man kun har et ben, er det umu-

ligt at stå bag slæden og skubbe opad, men den snedige teknik, han har opfundet, sætter ham i stand til at klare alle de kritiske situationer, der opstår under slæderejser.

Om aftenen går jeg på besøg hos forskellige familier, og til trods for at jeg ikke kan ret meget grønlandsk, får jeg dog en del at vide om de forskellige menneskers daglige liv og om deres livssyn; grønlænderne har nemlig en særlig evne til at fortælle meget med få ord, med mange fagter og gebærder.

I en lille jordhytte, der foruden som beboelseshus også fungerer som skole og kirke for bopladsen, sidder Gudrun og reparerer børnenes kamikker. Hendes mand Ebbe er læser, hans opgave er at lære bopladsens børn læsning, skrivning, regning, naturhistorie og geografi samt at forrette andagt på helligdagene. Han går op i sit arbejde og yder, hvad han formår med den ringe uddannelse, han har, men til gengæld er han ikke meget for at gå på fangst eller fiskeri, nu efter han er kommet så „højt på strå“, så det er Gudrun, der skaffer mad til huset og udfører det manuelle arbejde. Jeg spørger hende, hvad hun har bestilt i dag, jo, til morgen har hun bagt franskrød på sit lille komfur for at kunne byde gæsterne kaffe (tilberedt af kaffetilsætning) og franskrød, noget man sjældent ser på bopladsen. Hele den lyse tid på dagen har hun været ude på isen på fiskeri, og aftenen er viet de huslige sysler. Til trods for at hun har 6 børn, hvoraf nogle er voksne, ser hun ikke spor udslidt ud, men det skyldes nok, at hun altid er i et strålende humør og nyder den tilværelse, der er hende beskåret. Hun demonstrerer, hvordan man af tørrede sener kan flette tynd senetråd, umuligt at rive over, og hvordan man af hundetarne kan flette en tråd, der har det fortrin fremfor sytråd, at den er mere bøjelig, hvorved stingene ligger tættere til det skind, hun syr i og desuden er gennemsigtig, så den kan anvendes til alle farver; da den ikke er stærkere end sytråd, bruger hun den sjældent.

Hos Nora møder man heller ingen bitterhed over de hårde vilkår, som er hendes, tvært imod, efter at jeg har fortalt, at der er andre steder i verden, hvor der er mange flere fisk, så svarer hun blot, at hendes boplads er god nok, her er hun født, og her er hun glad for at være, hun vil ikke bytte den væk med nogen anden plet på jorden. Jeg hentyder til den svigtende fangst for tiden, men ok, når først isen lægger sig syd for bopladsen, kan de komme ud til de rige rødfiskebanker; jeg hentyder til engang tidligere, da de ikke havde haft sæler i lange tider og følgelig hverken varme eller lys; men hertil svarer hun, at det ikke er noget at tale om, og da de så endelig fik sæler igen, var glæden så meget desto større. (Senere på foråret led hele bopladsen hungersnød og rejste ind til byen, hvor de blev, til fiskene vendte tilbage, da ville hun dog indrømme, at lige på det tidspunkt var der ikke meget ved at være ude på bopladsen).

Vore værter ved bopladsen Qennertuarssivut.

Foto: Hjortenberg Knudsen

Til aften står menuen hos Nora på sælkød kogt over spæklampen, som er fremstillet af blikket fra en gammel margarinedåse. Grønlændere kan aldrig spise uden at byde de tilstedeværende, og jeg får således et solidt aftensmåltid af kogt sælkød, ifølge landets skik spist med fingrene og uden noget til.

Næste morgen forlader vi den venlige boplads, vejret er strålende, men føret tungt; på den sidste etape af hjemturen overfaldes vi af en snestorm, men da vi har medvind, generer det ikke synderligt.